

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

філологічного факультету

проф. Бунчук Б. І.

«31» серпня 2022 року



РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ
(вибіркова)

Освітньо-наукова програма	Філологія
Спеціальність	035 Філологія
Кваліфікація	доктор філософії (PhD)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій освітньо-науковий
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Чернівці, 2022


Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія інтертекстуальності» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: *Дзик Роман Анатолійович* – кандидат філологічних наук, доцент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри  (Ольга ЧЕРВІНСЬКА)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету  (Алла АНТОФІЙЧУК)

© Дзик Р. А., 2022

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

1. Мета навчальної дисципліни.

Дати аспіранту сучасні уявлення про теорію інтертекстуальності як одну з найактуальніших літературознавчих методологій; навчити сприймати і розуміти інтертекст у літературі; показати спільне та особливе у стосунках між літературою та культурним контекстом; розширити уявлення про сутнісні параметри літератури в аспекті теорії інтертекстуальності.

2. Завдання.

Відповідно до поставленої мети впливають конкретні завдання даного навчального курсу:

- дати аспіранту уявлення про теоретичний ґрунт сприйняття літератури крізь призму теорії інтертекстуальності;
- розкрити структуру, пояснити методи виявлення та цілісного прочитання інтертексту,
- вироблення вмінь критичного методологічного аналізу сучасних текстів;
- навчити самостійно аналізувати художній твір, компетентно оцінювати явища літературного процесу із застосуванням методології теорії інтертекстуальності.

3. Результати навчання.

Знати:

- джерела теорії інтертекстуальності;
- термінологічну генезу інтертекстуальності;
- концепт інтертекстуальності в інтерпретації французьких постструктуралістів;
- формування української версії теорії інтертекстуальності;
- сучасні наукові вектори ідеї інтертекстуальності;
- механізми інтертекстуальності.

Вміти:

- розрізняти генотекст і фенотекст .
- класифікувати рівні інтертексту;
- розрізняти інтертекстуальність і інтердискурсивність;
- класифікувати інтертекстуальні зв'язки;
- виявляти типові маркери інтертексту;
- аналізувати тексти із застосуванням теорії інтертекстуальності.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни.

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – літературознавства, літературної критики тощо.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 18. Здатність розуміти специфіку та тенденції розвитку світового та українського літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів.

ФК 19. Здатність на високому рівні володіти знаннями про теоретико-методологічні підходи в літературознавстві та розуміти сутність механізмів та підходів літературознавчого аналізу художнього твору.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	5			75		залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		залік

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л	і	с.р.		л	п	л	і	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Становлення теорії інтертекстуальності											
	Тема 1. Джерела теорії інтертекстуальності	12,5	2	0,5			10	13	0,5	0,5		
Тема 2. Термін «інтертекстуальність» у працях Ю. Крістєвої	11,5	1	0,5			10	12,5	0,25	0,25			12
Тема 3. Концепт інтертекстуальності в інтерпретації французьких постструктуралістів: від Р. Барта до Ж. Женетта	12,5	2	0,5			10	12,5	0,25	0,25			12
Тема 4. Формування української версії теорії інтертекстуальності	11,5	1	0,5			10	12,5	0,25	0,25			12
Разом за ЗМ 1	48	6	2			40	50,5	1,25	1,25			48
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Типологія і поетика інтертекстуальності											
	Тема 5. Сучасні наукові вектори ідеї інтертекстуальності	12	1	1			10	12,5	0,25	0,25		
Тема 6. Типологія інтертекстуальних зв'язків і механізми інтертекстуальності	13	2	1			10	12,5	0,25	0,25			12
Тема 7. Інтертекстуальність і сучасна літературна практика	17	1	1			15	14,5	0,25	0,25			14
Разом за ЗМ 2	42	4	3			75	39,5	0,75	0,75			38
Усього годин	90	10	5			75	90	2	2			86

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Критика теорії джерел
2	Термінологічна генеза інтертекстуальності
3	Концепт інтертекстуальності в інтерпретації Р. Барта
4	Ідеї О. Потебні як український ґрунт інтертекстуальності
5	Інтертекстуальність й інтердискурсивність
6	Класифікації інтертекстуальних зв'язків (Ж. Женетт та ін.)
7	Інтертекстуальність як одна з центральних категорій постмодерністської поетики

4.2.2. Самостійна робота

№	Назва теми
---	------------

1	Теорія анаграм Ф. де Соссюра
2	Генотекст і фенотекст
3	Концепт інтертекстуальності в інтерпретації Ж. Женетта та М. Ріффатера
4	Інтертекстуальна концепція в сучасній українській поезії
5	Теорія інтертекстуальності в контексті сучасної методології
6	Запозичення, наслідування, стилізація, варіація, інтерференція
7	Інтертекст і його рецепція
8	Типові маркери інтертекстуальності

5. Система контролю та оцінювання

5.1. Види та форми контролю

Під час навчання проводиться написання модульних контрольних робіт. Наприкінці курсу – залік у письмовому вигляді.

Підсумковий контроль у формі заліку передбачає одержання студентом максимум 40 балів за залікову роботу.

5.2. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

5.3. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку аспірант може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів аспірант набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку).

5.4. Критерії оцінювання модульної роботи (різномірні завдання).

Модульна робота складається із завдань тестового формату (1 бал / правильна відповідь на 1 питання).

5.5. Критерії оцінювання залікової роботи

Залікова робота складається з 30 завдань тестового формату (1 бал / правильна відповідь на 1 питання) та творчого завдання (10 балів).

10 балів: аспірант демонструє знайомство з відповідними текстами, вдало використовує цитати, правильно обирає формат розкриття теми; переконливо показує вміння аналізувати художній текст (змістові та формальні елементи); виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовностилістичну досконалість, креативність.

7-9 балів: тема творчої роботи загалом розкрита, але наявні окремі недоліки не принципового характеру; наявні деякі неточності в аналізі твору, мовностилістичні огріхи, окремим частинам бракує аналітичного характеру.

4-6 балів: аспірант демонструє достатню обізнаність з матеріалом, однак роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить невідповідності, основні положення обґрунтовані непереконливо.

1-3 балів: тема роботи не розкрита, аналіз твору виконаний поверхнево, аспірант демонструє хибне використання термінології, недбале мовностилістичне оформлення. Якщо у завданні виявлено порушення норм академічної доброчесності, воно не приймається взагалі та оцінюється у 0 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно

Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)							Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
8	9	9	9	8	8	9		

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

6. Рекомендована література

6.1. Базова (основна)

1. Біловус Л. Теорія інтертекстуальності : Становлення понять, тлумачення термінів, систематика. Тернопіль : Видавець Стародубець, 2003. 36 с.
2. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 430 с.
3. Просалова В., Бердник О. Інтертекстуальність художнього тексту: текстотвірний і рецептивний аспекти. Донецьк : Норд-прес, 2010. 152 с.
4. Шаповал М. Інтертекст у світлі рампи: міжтекстові та міжсуб'єктивні реляції української драми. Київ : Автограф, 2009. 352 с.
5. Шаповал М. Інтертекстуальність: історія, теорія, поетика. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 167 с.

6.2. Допоміжна

1. Гловінський М. Інтертекстуальність. *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина XX – початок XXI ст.* / упоряд. Б. Бакули ; пер. з пол. С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. С. 284–309.
2. Дзик Р. Концепт інтертекстуальності в інтерпретації французьких постструктуралістів: від Р. Барта до Ж. Женетта. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. № 13 (238). Серія : Філологічні науки. С. 23–27.
3. Дзик Р. Олександр Потебня і теорія інтертекстуальності. *Питання літературознавства*. 2010. Вип. 81. С. 37–44.
4. Дзик Р. Рецепція теорії інтертекстуальності сучасною українською поетикою. *Актуальні проблеми літературознавчої термінології*. 2017. Вип. 2. С. 38–43.
5. Мітосек З. Інтертекстуальність. В: Мітосек З. Теорії літературних досліджень / пер. з пол. В. Гуменюка. Сімферополь : Таврія, 2003. С. 341–356.
6. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство / пер. з пол. О. Галети. Львів : Літопис, 2007. 316 с.
7. Рихло П. Поетика діалогу. Творчість Пауля Целана як інтертекст. Київ : Дух і Літера, 2021. 424 с.
8. Слово. Знак. Дискурс: антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / за ред. М. Зубрицької. Львів : Літопис, 2001. 832 с.
9. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи / за заг. ред. Д. Наливайка. Київ : Києво-Могилянська академія, 2009. 487 с.
10. Формалізм / упоряд. О. Галета, З. Рибчинська. Львів : Літопис, 2004. 144 с.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua/>
2. <http://chtyvo.org.ua>
3. www.ae-lib.org.ua
4. www.academia.edu
5. <http://diasporiana.org.ua>
6. <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/publikatsii>